ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету соціології та управління
_____ Т.Ф. Бірюкова
«27» серпня 2026 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

підготовки магістрів

денної форми здобуття освіти

циклу вільного вибору магістрів в межах університету

ВИКЛАДАЧ: Лепська Наталія Володимирівна, к.політ.н., доц., доц. кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від "27" серпня 2026 р.
Завідувач кафедри _____
_____ Є.Г.Цокур
(підпис) (ініціали, прізвище)

2026 рік

Зв`язок з викладачем:
E-mail: lepskanv@gmail.com
Телефон: (061) 289-12-74 (кафедра політології)
Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Telegram, Viber (групові чати дисципліни)
Кафедра: політології, 4 корп. ЗНУ, авд. 310, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Геополітичні технології» є: системне пізнання взаємодій простору і політики, вивчення основ геополітичних знань, що дозволяє студентам визначати статус своєї країни у загальній системі світової політики, свідомо розроблювати моделі її суб'єктного позиціювання на основі державних інтересів та з врахуванням впливу зовнішньополітичних чинників. Геополітика володіє потужним арсеналом теоретичних і прикладних засобів аналізу сучасного світоустрою, зміни його засадничих характеристик, прогнозування наслідків глобальних зрушень на довгострокову перспективу. Доводиться констатувати, що вітчизняна геополітика наразі перебуває у стані певної як парадигмальної, так праксеологічної розгубленості. Однак така ситуація тільки засвідчує неймовірну актуалізацію досліджень з геополітики в нашій країні, підтверджуючи необхідність формування власної української школи геополітики. Викладання дисципліни «Геополітичні технології» має сприяти вивільненню свідомості студентів від певних, розповсюджених у сучасному суспільствознавчому просторі, політичних міфологем, які спрощено пояснюють сучасні геополітичні процеси на різних рівнях світобудови, пропагують ті чи інші хибні моделі геополітичного розвитку нашої держави, стеоретипізують світоглядні установки щодо теперішнього та майбутнього позиціювання України у світовій архітектурі. Особливо актуально це саме зараз, адже повномасштабна російська агресія стала каталізатором наукового пересмислення сучасних геополітичних процесів у їх часовій динаміці та просторовому масштабі.

Для реалізації поставленої мети в процесі викладання курсу вирішуються такі завдання:

- визначення статусу і предметної сфери геополітики в системі політологічного знання;
- розкриття логіки побудови геополітичних теорій з урахуванням основних законів та базових категорій дисципліни;
- розгляд основних ідей і методів вивчення геополітики в рамках класичних концепцій, а також принципів аналізу сучасної системи міжнародних відносин і зовнішньої політики держав з позицій геополітичних напрямків і шкіл другої половини XX – початку XXI ст.;
- виявлення специфіки розвитку геополітичних процесів у світі з к. XX ст. й до сьогодення;
- розгляд базових геополітичних технологій у сучасних міждержавних відносинах;
- аналіз сучасних міждержавних відносин в контексті змін геополітичного простору.

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для студентів навичок ефективної комунікації. Використання новітніх програмних засобів під час виконання практичних завдань розвине як загальні, так і професійні цифрові компетенції слухачів.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	**Вибіркова (дисципліна вільного вибору студента в межах університету)**	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	20 год.	
Семінарські заняття	-	
Практичні заняття	-	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	70 год.	
Консультації	*особисті – четвер, з 14:30 до 16:00, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю* *Запис на консультації:*lepskanv@gmail.com	
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15007	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Заплановані освітньою програмою компетентності та результати навчання	*Методи навчання та контрольні заходи*
компетентності	
Здатність шукати, аналізувати, оцінювати та використовувати інформацію, а також застосовувати інформаційно-комунікаційні технології	*Методи навчання*: застосовуються технології: інформаційні, E-learning, дистанційного навчання, проблемного навчання, навчання за технологіями case-study, дискусій та дебатів, проєктного навчання. *Контрольні заходи*: тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання
Здатність аналізувати інформацію, логічно обґрунтовувати свою позицію та приймати обґрунтовані рішення.	*Методи навчання*: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування, робота з навчальною літературою, текстом. *Контрольні заходи*: тестування в системі Moodle, індивідуальне дослідницьке завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз; захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів
результати навчання	
Здатність знаходити, розрізняти, перевіряти якість та застосовувати різноманітну інформацію (тексти, дані, медіа) та цифрові інструменти для вирішення проблем, навчання та комунікації, демонструючи розуміння цифрової безпеки, створення контенту та співпраці в мережі, що формує його інформаційно-цифрову або інформаційно-комунікаційну компетентність	*Методи навчання*: застосовуються технології: інформаційні, E-learning, дистанційного навчання, проблемного навчання, навчання за технологіями case-study, дискусій та дебатів, проєктного навчання. *Контрольні заходи*: тестування в системі Moodle, аналітично-пошукове завдання
Самостійно знаходити, критично оцінювати інформацію, будувати чіткі аргументи, розрізняти факти й судження та приймати зважені, обґрунтовані висновки й рішення у різних життєвих ситуаціях	*Методи навчання*: розповідь, пояснення, метод проблемних ситуацій, навчальний диспут, аналіз практичних кейсів, метод ретроспекції, конспектування,

	робота з навчальною літературою, текстом. *Контрольні заходи*: тестування в системі Moodle, індивідуальне дослідницьке завдання аналітичного характеру: написання есе; завдання на порівняльний аналіз; захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальнонаукові засади та закони геополітики.

Геополітика в системі сучасного політологічного знання

Поняття геополітики. Основні підходи до визначення сутності геополітики та конкретно-історична зумовленість їх розрізнення. Еволюційність у розумінні сутності геополітики. Об'єкт і предмет геополітики. Проблема науковості геополітики. Структура і функції геополітики. Методи досліджень геополітичних процесів. Основні етапи становлення та трансформації геополітичної думки. Класична геополітика та сучасна геополітика: критерії розмежування. Геополітика після Другої Світової війни. Специфіка сучасної геополітики. Співвідношення геополітики та геостратегії. Політична географія та геополітика: спільне й відмінне. Географічний детерменізм, воєнно-стратегічний та цивілізаційний підходи як підгрунтя виникнення геополітики. Ідеї обумовленості суспільно-історичних процесів географічним середовищем в епоху античності (Аристотель, Парменід), середньовіччя (Ібн Хальдун), «новий час» (Жан Боден), в епоху Просвітництва (Ш.-Л. Монтеск'є, Й. Гердер, К. Ріттер, Г. Гегель, Т. Бокль). Ідеї географічного детерменізму з точки зору сучасної геополітики та геостратегії. Воєнно-стратегічні теорії Н. Макіавеллі, К. фон Клаузевиця, Х. Й. Мольтке, А. Т. Мегена. Сучасна воєнна наука в обґрунтуванні геостратегічних концепцій та технологій. Цивілізаційний контекст геополітичної світової системи. Цивілізації як політико-просторові системи. Етнічні, національні, релігійні чинники, які впливають на формування культур і своєрідних синтетичних утворень цивілізацій. Класифікація цивілізацій за ступенем історичної тривалості, сферою території та впливу. Теорії М. Данилевського, А. Тойнбі, О. Шпенглера та С. Гантингтона. Західна і Східна цивілізації. Від «стратегічного паритету» Заходу і Сходу (1970 – 80-ті рр.) до політичної гегемонії Заходу (1990-ті рр.) і до сучасного цивілізаційного структурування світу. Вестернізація Vs істернізація. Російсько-українська війна як міжцивілізаційна війна.

Геополітичні епохи

Сутність поняття «геополітична епоха». Об'єктивні чинники розвитку світового політичного процесу. Еволюція процесів стабілізації та дестабілізації світового політичного життєустрою. Вестфальський мир 1648 року як точка відліку сучасних міжнародних відносин та початку першої геополітичної епохи. Створення держав-націй як суб'єктів світового політичного процесу. Характеристика Вестфальської геополітичної епохи. Віденський конгрес (1815 р.) та принципи Віденської епохи. Створення європейських імперій, феномен «європейського концерту держав». Імперський принцип контролю географічного простору. Священний союз монархів. Наслідки Першої Світової війни і формування Версальсько-Вашингтонської системи. Ліга націй та її роль у міжвоєнний період

геополітичного розвитку світу. Друга Світова війна та її вплив на зміну світового порядку. Ялтинсько-Потсдамська геополітична епоха та формування біполярного світу. Геополітичні процеси під час «холодної війни». Біловезька епоха. Пострадянський період світоустрою. Нью-Йоркська епоха. Російсько-українська війна як початок нової геополітичної епохи.

Закони геополітики

Закони і закономірності плину геополітичних процесів: обґрунтування в класичній і сучасній геополітиці. Телурократія (сухопутна могутність) і таласократія (морська могутність): визначення понять, специфічні особливості та характеристики Дихотомічність телурократичної та таласократичної парадигм в класичній геополітиці. Закон фундаментального дуалізму суші та моря: класичне трактування та сучасна критична оцінка. Феномен «римленду» (берегової зони) в геополітиці. Закон синтезу суші та моря, його інтерпретація з огляду геополітичних процесів XXI ст. Закон посилення фактору простору в історії людства та значення боротьби за простір, контроль над ним та його ресурси. Закон внутрішньої та зовнішньої експансії, різновиди експансії. Активізація геополітичного дискурсу наприкінці 1980-х і виникнення «критичної геополітики». Критика Дж. О'Товтела та Дж. Егнью засад та законів класичної геополітики. Сучасний геополітичний дискурс про закони геополітики.

Змістовий модуль 2. Геопросторова організація світу. Держава як провідний суб'єкт геополітики

Простір як базова категорія геополітики

Сутність категорії «простір» у суспільствознавчих науках. Підходи до розуміння простору (спатіальні моделі). Простір та територія: відмінність понять. Категорія «простір» з точки зору геополітики. Специфіка геополітичного простору. Світовий порядок як система організації геополітичного простору. Типологія геополітичного простору за територіально-правовим статусом. Перспективи розширення багаторівневої організації геополітичного простору. Імперія як інструмент панування у світовому геополітичному просторі. Проблема безпеки простору в геополітиці. Геополітичний контроль: сутність та форми. Імперативи сучасного геополітичного контролю. Експансія як розширення зони контролю. Класична геополітика про експансію. Закони експансії Ф. Ратцеля. Основні різновиди геополітичної експансії. Сучасні механізми геополітичної експансії. Територіальна експансія, окупація та гуманітарна інтервенція. Державний та геополітичний кордони: визначення та різновиди, проблема «якості» кордонів. Демаркація та делімітація кордонів. Геополітичні функції кордону. Специфіка сучасних кордонів в геополітиці. Типологія кордонів. Теорія стратегічних кордонів. Буферна і лімітрофна держава: визначення, призначення та ознаки. Феномен фронтиру в геополітиці. Структура фронтиру та його ключові відмінності. Теорія «Великого фронтиру» Ф. Тернера. Значення фронтиру для США.

Світовий порядок. Силовий компонент у теорії та практиці геополітики

«Сила» як базова категорія геополітики. Генеза рефлексії категорії «сила» в геополітиці. «Сила» та «міць» держави в класичній та сучасній геополітичній думці. Категорії «сила» та «влада» в геополітиці: співвідношення понять. Теорія Дж. Ная про soft power, hard power та smart power. Різновиди геополітичної сили: військова, політична, економічна, культурна, нормативна сили. Військова та невійськова сила у врегулюванні геополітичних конфліктів: історія, сучасність та подальші перспективи. Сучасні моделі дипломатичної діяльності. Геополітичні центри сили та структури впливу. Моделі балансу сил в геополітиці. Світовий порядок як силова структура світу та віддзеркалення балансу сил. Роль міжнародних організацій у забезпеченні світового порядку. ООН як глобальний гарант стабільності світового порядку: рестроспектива та перспективи діяльності. «Розхитаний світ» Р. Хааса. Російська військова агресія в Україну. Зміни в системі світового порядку під час та після російсько-української війни. Національні інтереси та їх різновиди.

Національна безпека та її геополітичні виміри. Складові безпеки території. Механізм реалізації державних інтересів та його складові. Геополітичний код держави. Концепція Дж. Геддіса та А. Тейлора. Територіальні рівні геополітичних кодів за А. Тейлором. Індикатори і фактори визначення геополітичного коду. Геополітичний код України. Геополітична суб'єктність держави. Взаємозв'язок між суверенітетом, геополітичною міццю та геополітичною суб'єктністю держави. Проблема суб'єктності держави в сучасній геополітиці. Відповідальність суб'єктів світового співтовариства за виконання узятих на себе зобов'язань, за дотримання принципів і норм геополітичної діяльності. Контроль за дотриманням зобов'язань, міжнародних принципів і норм. Санкції і контрзаходи до порушників, механізми їхньої реалізації. Міжнародні органи й організації, що регулюють геополітичні відносини.

Геополітичний статус держави. Геополітичні технології у реалізації інтересів держави

Феномен геополітичного статусу держави. Класична геополітика (Ф. Ратцель, А. Меген, Г. Маккіндер, Н. Спайкмен) про геополітичне становище та статус держави. Основні чинники геополітичного статусу держави. Сучасне тлумачення геополітичного статусу. Співвідношення геополітичного потенціалу та геополітичного статусу держави. Геополітична міць (потуга) як інтегральне поняття, що означає конкурентні можливості держави в її геополітичному суперництві з іншими державами. Класична геополітика про геополітичну міць та силу держави у визначенні її геополітичного статусу. Категорія сили в геополітиці. Баланс сил як співвідношення геополітичних статусів держав. Типологія геополітичних статусів держави та їх характеристика. Параметри геополітичного статусу держави за ступенем геополітичної міці.

Сутність поняття геополітичних технологій як комплексу стратегічних і тактичних заходів щодо реалізації геополітичних інтересів держав. Чинники застосування геополітичних технологій. Застосування геополітичних технологій як віддзеркалення геополітичної асиметрії держав. Феномен геополітичної маргіналізації держави. Фактори, що впливають на маргіналізацію держав, в сучасній геополітиці. Поетапне формування/зняття геополітичних проблем шляхом застосування геополітичних технологій. Реформаційні і радикальні геополітичні технології. Роль лідера і ядра глобальної політичної системи у використанні геополітичних технологій. Феномен держави-вигнанця та клієнтської держави в геополітиці. Лімітроф та лімітрофізація. Теорія лімітрофу В. Цимбурського. Різновиди геополітичних технологій у зміні сучасного світоустрою.

Змістовий модуль 3. Класична геополітика

Геополітичні вчення класиків континентальної геополітики

Загальні здобутки та обмеження класичної геополітики. Специфіка німецької класичної геополітики. Передумови виникнення. Ф.Ратцель як основоположник геополітичної доктрини. Ідеї просторового підходу Ратцеля і його біогеографічна концепція. Сім законів просторового зростання держави за Ратцелем. Теорія Ратцеля про могутність держави. Р.Челлен і його вчення про державу як географічний організм у просторі. Розвиток ідей Ф.Ратцеля і Р.Челлена в концепції Центральної (Серединної) Європи.

Німецька геополітика 1921-41 рр. Об'єктивні передумови формування ідеології К.Гаусхофера і його прибічників. Німецька гегемонія у майбутньому світовому порядку за К.Гаусгофером. Доктрина континентального блоку. Геополітична вісь: Берлін – Москва – Токіо. Союз Німеччини, Росії і Японії як протидія методам «анаконди англо-саксонського світу». Концепція «великого простору». Меридіанальний поділ світу. Концепція геополітичних панрегіонів К.Гаусгофера. Геополітична концепція Карла Шмітта. Простір як основа держави, права і соціальної реальності. Ідеї іконографії та номосу в концепції К. Шмітта. Теорія «номосу» Землі (Суші) «номосу» Моря. Ідея «партизана» Суші.

Особливості французької геополітичної думки. П. Відаль де ла Блаш і Ж.Ансель як опоненти експансіонізму і імперіалізму в геополітиці. Концепція Відаля де ла Блаша цивілізаційного процесу як світового. Еволюція поглядів В. Блаша від теорії грунту до критики концепції Ф.Ратцеля. Створення Відалем де ла Блашем історичної моделі розвитку європейського геополітичного простору. Десять критеріїв геополітичної могутності держави за В. де ла Блашем. Ідея створення світової держави на основі інтересів людини та подоланні протиріч між морськими та континетальними державами. Георафія кордонів Ж. Анселя. Концепція А. Деманжона про нову колонізацію. Поняття «комунікації» в геополітиці. Іконографічний напрямок в геополітиці Ж. Готтманна. Іконографія простору. Зміст теорії циркуляції Ж. Готтмана.

Геополітичні вчення класиків морської геополітики

Особливості англо-американської геополітики. Філософія А.Мехена про переваги морської сили. Критерії планетарного статусу держави за Мехеном. Національні інтереси США у трактувнні А. Мехена. Параметри морської сили держави (військовий флот+торгівельний флот+військово-морські бази). Основні завдання США як морської держави у забезпеченні світового домінування. Постулат Мехена «Хто володіє морем – володіє суходолом і усіма його багатствами». Планетарні геополітичні структури. Росія як домінантна континентальна держава. Теорія Мехена про протистояння суші і моря, домінування морських цивілізацій. Розуміння політики приморських націй – колонізація, захоплення морських комунікацій, монополізація торгівлі. Обґрунтування Мехеном «принципу анаконди» щодо американської геостратегії і загалом для сфери міждержавних відносин.

Світ як єдина цілісність у працях Г. Маккіндера. Нариси з біографії Г. Маккіндера. Поняття «Колумбової ери». Ідея Маккіндера про світову історію як конфронтацію між континентальними і океанічними державами. Євразійський регіон як осьовий регіон у світовій політиці. Теорія хартленда («heartland») – Серцевинної землі – і поділ світу на дві геополітичні півкулі: континентальну і океанічну. Поняття про глобальну цілісність Землі. Геополітична модель світу за Г. Маккіндером. Держави внутрішнього і зовнішнього півмісяця. Три максіми Г. Маккіндера. Стаття «Земна куля та завоювання світу» та еволюція поглядів Г. Маккіндера.

Інтегрована модель геополітики Н.Спайкмена. Сторінки біографії. Інтеграція ідей А.Мехена про «морську могутність» і теорія хартленду Г. Макіндера. Критика німецької геополітики і визначення Н. Спайкменом пріоритету геополітики. «Інтегрований контроль над територіями» – система глобальної безпеки США. Розрив з традиційним американським ізоляціонізмом. Ідея активного втручання США у справи Євразії – позиція інтервенціоналізму Н. Спайкмена. Війна США із ворогами (фашистською Німеччиною та імперіалістичною Японією) та союзниками (СРСР). Основні напрями американської геополітичної діяльності. Rimland – ключова зона світу. Модель «хартленд – рімленд». Великий морський шлях і територія рімленду. Геополітична формула (максими) Н. Спайкмена. Десять критеріїв геополітичної могутності держави. Сутність поняття «Серединний Океан» («Midland Ocean»). «Внутрішє море» (mare internum). «Атлантичний континент» і нове «атлантичне співтовариство».

Змістовий модуль 4. Геополітика с. XX ст. – 20-ті р.р. XXI ст.: провідні ідеї та сучасні практики.

Сучасна європейська геополітика. Геополітика та геостратегія США к. XX ст. – поч. XXI ст.

Проблема позиціювання Європи в глобальному просторі після Другої світової війни. Мондіалістські та континентальні концепції. Відродження традицій геополітичного континенталізму в Західній Європі к. XX ст. А. де Бенуа: «Європа ста прапорів». «Нові

праві», Ж. Тіріар і його проєкт «Європи від Владивостока до Дубліну». «Геоекономіка» Ж. Атталі. Гіпотеза Й. Галтунга про сім паралелей однополярного світового простору. Європа як культурно-історична спільнота з єдиним геополітичним кодом. Поняття «європейської ідеї». Позиція європейських держав у період холодної війни. Ідеї європейського федералізму. Переформатування геополітичної карти Європи після подій 1989 р. Маастрихтські домовленості 1991 р., їх роль у новому відродженні Європи. Сучасна геополітика країн Східної Європи. Інтеграційні процеси в Західній Європі. Геополітика і національна безпека в Західній Європі. Взаємовідносини Німеччини і Франції в контексті забезпечення європейської безпеки. Роль Великої Британії в європейській геополітиці. Розширення НАТО. Переосмислення геополітичного статусу Європи і Євросоюзу та зміни в європейській геополітиці під час російсько-української війни.

Особливості розвитку англо-американської геополітики після Другої світової війни. Англо-американська версія «geopolitics»: прагматичні версії атлантизму (І.Боумен Д.Майнінг, С. Коен). Неоатлантична концепція С. Гантінгтона. «Гуманітарна геополітика» та переосмислення еволюції світового порядку Г. Кіссінджера.

Процес становлення США як світової геополітичної держави. Доктрина «американської гегемонії нового типу» З. Бжезинського та його «Велика шахівниця». Стратегічні концепції унілатералізму, «програмуючого лідерства». Доктрина Монро і політика «переважного права». Зміни в геополітичній системі силових полів американського континенту наприкінці XX ст. Події 11 вересня 2001 і зміни в геополітичній стратегії США. «Доктрина Буша». Особливості американської геополітики за президентства Б. Обами. Доктрина Трампа – «Америка понад усе!». Геополітика США по відношенню до країн Європейського Союзу. Геополітика США в Індо-Тихоокеанському регіоні. Геополітичні відносини США та Китаю. Феномен «пастки Фукидіда» (за Г. Аллісоном). Роль США у формуванні нових стратегічних альянсів проти Китаю QUAD та AUKUS. Російсько-українська війна та зміцнення стратегічного партнерства США та України у війні проти російської військової агресії.

Схід і ІТР у сучасній системі геополітичних відносин. Геостратегія Китаю, Японії і Індії

Схід і ІТР у сучасній системі геополітичних відносин. Традиційна парадигма ролі Сходу у світовій геополітичній системі. Азійська демократія і азійські цінності як фактор відродження азійської свідомості у викликах країнам Європи і США. Концепції «азіатизації» і «тихоокеанізації» у формуванні моделі азійського регіону як рівновеликого Заходу. Неурядові організації країн Азійсько-Тихоокеанського регіону у процесах його інтеграції. Формування нової азійської моделі і нової азійської ідеї. Роль Індії у новій геополітичній архітектурі.

Сутність геополітики Китаю. Особливості становлення китайської цивілізації і її місце на геополітичній мапі світу. Специфічні умови розвитку Китаю. Демографічна політика КНР. Інтеграція у «Великий Китай». Проблеми Тибету, Синьцзяну і Маньчжурії в контексті ймовірнісного сценарію «геополітичної декомпозиції» Китаю. Проблема Тайваню і політика «Одна країна – дві системи». «Тибетська геополітична гра». Проект «XXI століття – століття китайської цивілізації». Китай як геополітичний суперник американського гегемонізму. Геополітичні інтереси Китаю в Європі та «викрадення Європи». Група «16 + 1». Зміни у геополітичних відносинах Китаю, Західної Європи та США під час російсько-української війни.

Геополітика Японії. Проблема Курильских островів і розвиток російсько-японських геополітичних відносин. Взаємовідносини Японії і США і проблема національної безпеки для Японії, японо-американський воєнний альянс. Японське економічне диво та асиметричність Японії у невідповідності економічної міці воєнному і політичному впливу,

проекти його подолання. Геополітичне партнерство Японії та України в умовах та зміцнення геополітичної ролі Японії в Східно-Азійському регіоні.

Україна в сучасній системі геополітичних відносин

Геополітичні концепції розвитку України з 1654 р. Балто-Чорноморська доктрина С. Рудницького та Чорноморська доктрина Ю. Липи. Україна в російській геополітичній думці. Геополітичні аспекти становлення незалежної України. Україна в геополітичному просторі колишнього СРСР та геополітичній стратегії світового співтовариства. Юридичне оформлення геостратегії української незалежної держави. Особливості геополітичного статусу України та необхідність його урахування в українській геополітичній доктрині. Геополітичний сенс Кримської проблеми. З. Бжезинський про українську державу як геополітичну вісь. С. Хантінгтон про цивілізаційну роздвоєність України. Г. Кіссінджер про місце та роль України в новій системі глобального балансу сил. Геополітичні інтереси та національна безпека України. Національні інтереси України та їх геополітичні аспекти. Національна безпека України та її загрози. Розвиток геополітичних відносин України та РФ. Геополітика України в Центральній та Східній Європі. Осучаснення геополітичної концепції Міжмор'я. Російська повномасштабна військова агресія в Україну та зміни в геополітичній суб'єктності нашої держави внаслідок російсько-української війни. Відносини України з ключовими геополітичними гравцями в умовах війни. Сценарії геополітичного розвитку України у повоєнний час.

4. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Геополітика в системі сучасного політологічного знання	2	…	*щотижня*
	Тема 2. Геополітичні епохи	2		*щотижня*
	Тема 3. Закони геополітики	2		*щотижня*
2	Тема 4. Простір як базова категорія геополітики.	2		*щотижня*
	Тема 5. Світовий порядок. Силовий компонент в теорії та практиці геополітики.	2		*щотижня*
	Тема 6. Геополітичний статус держави. Геополітичні технології у реалізації інтересів держави	2		*щотижня*
3	Тема 7. Геополітичні вчення класиків континентальної геополітики	2		*щотижня*
	Тема 8. Геополітичні вчення класиків морської геополітики	2		*щотижня*
4	Тема 9. Сучасна європейська геополітика. Геополітика та геостратегія США к. XX ст. – поч. XXI ст.	2		*щотижня*
	Тема 10. Схід і ІТР у сучасній системі геополітичних відносин. Геостратегія Китаю, Японії і Індії	2		*щотижня*
Разом		20	…	

5. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Опрацюйте роботу Френсіса Фукуями «Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії», зробіть конспект основних положень	8	…
2	Опрацюйте роботу Генрі Кіссінджера «Світовий порядок. Роздуми про характери націй в історичному контексті», зробіть конспект основних положень	10	
3	Опрацюйте роботу Річарда Хааса «Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу» або Сергія Корсунського «Як побудувати відносини з країнами Азії», зробіть конспект основних положень	8	
4	Ознайомтеся з геополітичною концепцією Д. Донцова на основі аналізу його наукового доробку (посилання у відповідній секції MOODLE), зробіть конспект його основних положень	8	
Разом		70	…

6. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1	Відповіді під час інтерактиву на лекціях / тести	Лекції № 1, 2.3	2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 1,5 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою,	**6**

			достатній рівень узагальненості знань. 1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	
	Практичне завдання	Практичне завдання №1 Проаналізувати сюжет х/ф з точки зору геополітичного підходу та застосування методу геополітичної динаміки (у форматі есе)	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов’язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	**9**
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	**2**			**15**
2	Відповіді під час інтерактиву на лекціях / тести	Лекції № 4, 5, 6,	2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 1,5 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність	**6**

			вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	
	Практичне завдання	Практичне завдання № 2 Аналіз геополітичних технологій на реальних прикладах (у вигляді презентації)	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов’язані з використанням методології дослідження; 5-4 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 3-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	**9**
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	**2**			**15**
3	Відповіді під час інтерактиву на лекціях / тести	Лекції № 7, 8	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	**6**

			Наявна авторська позиція 2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	
	Практичне завдання	Практичне завдання №3 Розробити геополітичний код України	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов’язані з використанням методології дослідження; 5-3 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 2-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	**9**
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	**2**			**15**
4	Відповіді під час інтерактиву	Лекції № 9, 10	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання.	**6**

	на лекціях / тести		Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 1 бал – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 0,5 бали – відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність, студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u> Розробити розлогу презентацію щодо сучасної геополітики США або ЄС (чи окремо будь-яких країн Європи) або Китаю або країн Латинської Америки тощо (за вибором студента)	9-8 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 7-6 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов’язані з використанням методології дослідження; 5-4 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 3-1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	**9**
Усього за ЗМ 4 контр.	**2**			**15**

заходів				
Усього за змістові модулі контр. заходів	**8**			**60**

7. Підсумковий семестровий контроль

8.

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	**2**	**3**	**4**	**5**
Екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки до залікових тестів: 1. Історія становлення геополітики як науки. Поняття геополітики с точки зору різних дослідницьких підходів. 2. Аналіз об'єкту і предмету геополітики. Структура геополітики. 3. Методологія і функції геополітики. Основні джерела геополітики. 4. Характеристика геополітичних епох. 5. Категорії телурократії, таласократії і римленду в геополітиці: традиційне і сучасне тлумачення. 6. Характеристика законів класичної геополітики. Проблема осучаснення законів геополітики. 7. Аналіз категорії «геополітичний простір» як фундаментальної категорії геополітики. 8. Типологія геополітичного простору і аналіз його структури. 9. Геопросторова організація світу і її моделі. 10. Особливості геопросторової організації світу після II Світової війни і до сьогодення.	Тести: **4**0 **тестових** питань за темами курсу, розміщені у MOODLE 0,5 балів за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 30 хвилин і одна спроба	**20**

		11. Геополітична експансія і геополітичний контроль: аналіз категорій. 12. Категорії сили і потуги (міці) в геополітиці. 13. Аналіз геополітичного статусу держави. 14. Аналіз геополітичного потенціалу держави. 15. Аналіз категорії «геополітичне поле». 16. Геополітичний кордон. Феномен фронтиру в геополітиці. 17. Феномен геополітичного коду держави. 18. Баланс сил і геополітичні інтереси держави: аналіз категорій. 19. Категорія лімітрофу в концепції В.Цимбурського та сучасних геополітиків. 20. Геополітичні технології: загальна характеристика. 21. Технології геополітичної маргіналізації. 22. Передумови виникнення геополітики. 23. Загальна характеристика класичної континентальної геополітики. 24. Загальна характеристика класичної англо-американської геополітики. 25. Теорія Ф.Ратцеля. 26. Теорія Р.Челлена. 27. Теорія посибілізму Відаля де а Блаша. 28. Французька школа геополітики. Її роль стосовно процесу євроінтеграції. 29. Теорія Хелфорда Маккіндера. 30. К.Хаусхофер і його внесок у розвиток геополітики. 31. Теорія морської сили А.Мехена. 32. Імперська геостратегія Н.Спайкмена. 33. Теорія К.Шмітта. 34. Ревізія європейської геополітики після ІІ Світової війни. Концепції «нових правих». 35. Атлантизм та неоатлантизм.		

		Теорія С.Хантингтона. 36. Мондіалізм і неомондіалізм. Теорії Ж.Атталі та Й.Галтунга. 37. Геополітична теорія Г.Кіссінджера. 38. Геополітична теорія Зб.Бжезинського. 39. Євразійство і неоєвразійство в системі геополітичного знання. 40. Економічна глобалізація як фактор зміни геополітичної ситуації в сучасному світі. 41. Глобалізація інформаційного простору геополітики та вплив сучасної інформаційної революції на формування нових завдань геополітики. 42. Феномен наддержавності в геополітиці проблема глобального управління. 43. Вплив політичної глобалізації на зміни геополітичного устрою світу. 44. Міжнародний тероризм в системі сучасних геополітичних процесів. 45. Еволюція американської геополітики. 46. Геополітика США стосовно Європейського Союзу. 47. Геополітика США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. 48. Європейський Союз як сучасний геополітичний центр. 49. Аналіз сучасної європейської геостратегії. 50. Сучасна геополітика ЄС в умовах кризи системи європейської безпеки. 51. Геополітика і геостратегія сучасного Китаю. 52. Витоки геополітики і геостратегія сучасної Японії. 53. Індія в системі сучасних геополітичних процесів. 54. Геополітична думка в Україні (з часів Київської Русі до к. XIX ст.) 55. Геополітичні концепції В.Липинського, Ю.Липи та Д. Донцова та їх вплив на формування сучасної геостратегії України. 56. Геополітика і геостратегія		

		сучасної України. 57. Особливості сучасної російської геополітики. 58. Геополітика ісламської цивілізації. 59. Особливості геополітики Латинської Америки на поч. XXI ст. 60. Геополітична ситуація в Африці і на Близькому Сході. Тести: 40 тестових питань за лекціями-презентаціями до курсу, що розміщені у MOODLE		
	Практичне завдання	Дослідження геополітичного потенціалу будь-якої держави за узгодженням з викладачем. Такий вид роботи підсумовує і демонструє рівень засвоєних студентами знань з курсу «Геополітичні технології». Геополітичний потенціал держави – це система ресурсів (просторових, економічних, військових, фінансових, соціокультурних, інформаційних тощо), що можуть бути використані для реалізації геостратегії країни в інтересах національної безпеки. Тому аналіз ГП держави має бути проведений з акцентом на аналіз саме цих ресурсів. У підсумку студентам необхідно представити прогноз геополітичного розвитку досліджуваних країн. Більш докладно вимоги щодо індивідуального завдання представлені у відповідній	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки в роботі недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	**20**

		секції на платформі MOODLE		
Усього за підсумковий семестровий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.
2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. / А. Г. Гольцов. К. : Центр учбової літератури, 2022. 416 с.

Додаткова:

1. Зірен Франк. Майбутнє? Китай! / Франк Зірен. К.: ДП «Бурда-Україна», 2021. 352 с.
2. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характери націй в історичному контексті / Генрі Кіссинджер. К. : Наш формат, 2019. 320 с.
3. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.
4. Корсунський С. Як нації відновлюються: досвід Східної Азії. Київ : Віват, 2023. 192 с.
5. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Київ : Віват, 2021. 288 с.
6. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ : Віват, 2020. 256 с.
7. Лепська Н. В. Геополітична маргіналізація держави в умовах трансформації світоустрою. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. № 33. С. С. 161-170.

8. Лепська Н. В. Геополітичний код держави у прогнозуванні світової політики. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. № 39. С. 110-116. (Index Copernicus).
9. Лепська Н. В. Геополітична суб'єктність та геополітичний статус держави: концептуальне осмислення в умовах зміни сучасного світоустрою. В кн.: Кіндратець О. М., Горло Н. В., Хорішко Л. Технології державотворення в умовах сучасної політичної дійсності / За загальною редакцією Горло Н. В. Запоріжжя: Запорізький національний університет. 2024 С. 89-113.
10. Лепська Н. В. Геополітична суб'єктність як чинник конфігурації світоустрою. *X Міжнародна наукова конференції «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: технології миротворення»* 21 лютого 2020 року / М.А. Лепський (гол. ред.), І.О. Кудінов (наук. ред.), ред. кол. Т.Ф.Бірюкова, І.І. Капріцин, Т.І. Бутченко, В.О. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2020. С. С.35-39.
11. Лепська Н. В. Специфіка суб'єктності держави в геополітичному дискурсі. *Ідентичності та політичні інститути : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2020 р., м. Ніжин)* / За заг. Ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки м. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. С. 44 -47.
12. Лепська Н.В. Теоретико-методологічні засади силового впорядкування сучасного геополітичного простору. *Wspolczesna geopolityka – wyzwanie dla bezpieczenstwa miedzynarodowego*, A. Kordonska, R.Kordonski,. Lwow – Olsztyn : Lwow – Olsztyn , 2020. 21-35 с.
13. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу / пер. з англ. О. Цехановська. К. : Наш Формат, 2022. 448 с.
14. Сучасний політичний дискурс з проблеми багатополюсної реструктуризації сучасного світу : монографія / авторський колектив: З. Самчук, В. Левкулич, Ю. Шаповал, О. Чорний, В. Ковалевський; за заг. ред. З. Самчука. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 400 с.
15. Тімоті Снайдер. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. З англ. Г. Герасим. Львів : Човен, 2020. 392 с.
16. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Р. Хаас: пер. з англ. М. Климчук. Київ: Основи, 2019. 376.
17. Шапіро Бен. Як зруйнувати Америку за три прості кроки / пер. з англ. Г. Шпак. Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
18. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. К. : Наш формат, 2019. 608 с.
19. Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order. The International Institute for Strategic Studies. Arundel House, 6 Temple Place, London. 235 p.
20. Joseph S. Nye. Soft Power and Great-Power Competition. Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China. Cambridge, MA, USA Springer, 2023. 187 p.

10. Інформаційні ресурси

1. Кормич Л. І., Краснопольська Т. М. Національна безпека в глобалізаційних умовах : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : Фенікс, 2020. 76 с. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14889/Кормич%20Л.%20І.%2С%20Краснопольська%20Т.%20М.%20Національна%20безпека%20в%20глобалізаційних%20умовах.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Лепська Н. В. Геополітична маргіналізація держави в умовах трансформації світоустрою.

Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. № 33. С. С. 136-143. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/33_2020/19.pdf.

3. Lepskyi M. ., Lepska N. ., Лепський М. А., Лепська Н. В. The Phenomenon of the Terrorist State in Contemporary Geopolitics: Attributive, Static, and Dynamic Characteristics. *American Behavioral Scientist (ABS) (SAGE Publications)* . 2023. С. 422-446. URL: journals.sagepub.com/doi/10.1177/00027642231214080.
4. Lepska N. . The Problem of Categorization of the Geopolitical Status of the State in Modern Geopolitics. *Newsletter on the Results of Scholarly Work in Sociology, Criminology, Philosophy and Political Science*. 2021. Т. Vol 2. № №1. С. P. 24-37. URL: DOI: https://doi.org/10.61439/DMEN6140.
5. Лепська Н. В. Спін-докторінг як технологія інформаційного протиборства сучасних автократій та демократій. Науковий журнал «Politicus» . 2023. № 2. С. 45-49. URL: http://politicus.od.ua/2_2023/6.pdf.
6. Лепська Н.В. Баланс сил у геополітичному вимірі світоустрою. Гілея: науковий вісник. 2020. № Вип. 143 (3). С. 49-53. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=gileya_2019_142(3)__12
7. Лепська Н. В. Резильєнтність як динамічна характеристика держави в умовах сучасних геополітичних процесів. *Politicus*. 2024. № 2. С. 154-159. URL: http://politicus.od.ua/2_2024/25.pdf.
8. Лепська Н. В., Лепський М. А., Кудінов І. О., Яцина Ю. О. The Isolationist Pathology of Sovereignism (Three Historical Cases for Analysis). WISDOM. 2021. № 3 (19). С. 151 - 162. URL: https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/487
9. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ : НАН України, 2022. 552 с. URL: https://ipiend.gov.ua/publication/natsionalna-stijkist-ukrainy-stratehiia-vidpovidi-na-vyklyky-ta-vyperedzhennia-hibrydnykh-zahroz/
10. Стратегія національної безпеки України : затверджено Указом Президента від 16 лютого 2022 року № 56/2022 р. URL : https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377
11. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88с. URL: https://ipiend.gov.ua/publication/sub-iektnist-ukrainy-v-suchasnomu-sviti-otsinky-stratehii-prohnozy-analitychna-dopovid/
12. Сучасний політичний дискурс з проблеми багатополюсної реструктуризації сучасного світу : монографія / авторський колектив: З. Самчук, В. Левкулич, Ю. Шаповал, О. Чорний, В. Ковалевський; за заг. ред. З. Самчука. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 400 с. URL: https://ipiend.gov.ua/publication/suchasnyj-politychnyj-dyskurs-z-problemy-bahatopoliusnoi-restrukturyzatsii-suchasnoho-svitu/
13. Україна в Європі: тектонічний зсув світової геополітики https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3514375-ukraina-v-evropi-tektonicnij-zsuv-svitovoi-geopolitiki.html
14. Mackinder H.J. Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction. New York: Holt. URL : s://en.wikisource.org/wiki/Democratic_Ideals_and_Reality:_A_Study_in_the_Politics_of_Reconstruction
15. Modelski G., Tompson W. R. Leading Sectors and World Powers: The Coevolution of Global Politics and Economics. Columbia: University of South Carolina Press. URL : https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=amMKb5fPKEC&oi=fnd&pg=PR13&dq=info:2ugm_xZdhssJ:scholar.google.com&ots=bv5MnR93ya&sig=QDHD57_Qu925uXGN8l7kdVuLcgw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

16. Дністрянський М. С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 154 с. URL : https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/01/Dniastrianskyy_2020.pdf
17. Кальченко Т., Олійник В. Геополітична конфліктність в умовах глобальної економічної кризовості. Міжнародна економічна політика. 2020. № 1 (30). С. 29-45. URL : http://iepjournal.com/journals/30/2019_2_Kalchenko_Oliinyk.pdf
18. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25295/1/2020-Кузь%20О%20М%2С%20Коротков%20Д%20С%2С%20Михайличенко%20Д%20Ю%20та%20ін.pdf
19. Федуняк Сергій Балтійсько-чорноморський регіон у контексті пост-біполярної геополітики. Інститут Демократизації та Розвитку. 2020. URL : https://institutedd.org/blog/posts/baltiysko - chornomorskiy-region-u-konteksti-post-bipolyarnoi-geopolitiki
20. Baltic Sea Security: Regional and Sectoral Perspectives. Ed. Olevs Nikers and Otto Tabuns, Washington, DC: The Jamestown Foundation. 2021. 121 p. URL : https://www.baltdefcol.org/files/files/publications/Baltic -Sea-Security_-Regional-and-Sectoral-Perspectives-web.pdf
21. China's Revolutions and Intergenerational Relations. Martin King Whyte, editor. Michigan: Center for Chinese Studies The University of Michigan Ann Arbor. 2020. 351 p. URL : https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/41564/9780472901500.pdf?sequence=1&isAllowed=y

11. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти

якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua
Цифрова повнотекстова база даних англомовної наукової періодики JSTOR: https://www.jstor.org/

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.
Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти. Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти, регулюється Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (2022 р.). https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezul__tat__v_navchannya.pdf

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2026-2027 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2026-2027 н. р. доступний за адресою: https://tinyurl.com/yckze4jd.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** https://tinyurl.com/ya6yk4ad. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): https://tinyurl.com/y6wzzlu3.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих
студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://tinyurl.com/y9tve4lk.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9pkmmp5. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: https://tinyurl.com/ycds57la.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: https://tinyurl.com/y8gbt4xs.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://tinyurl.com/57wha734. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/yd6bq6p9; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9r5dpwh.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія:
(061) 227-12-76

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.

Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://tinyurl.com/ydhcsagx.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: http://library.znu.edu.ua. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з
08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

https://moodle.znu.edu.ua
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.
У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю
https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:
http://sites.znu.edu.ua/child- advance/
ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim
ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):
http://sites.znu.edu.ua/confucius